

Haarlem

D66
PvdA
GroenLinks
CDA

Gemeente Haarlem

Coalitieprogramma Haarlem 2014 – 2018

Samen Doen!

I Inleiding

Haarlem, *onze stad*¹, en Spaarndam, *ons dorp*, gaan ons aan het hart.

Aantrekkelijk Haarlem, met zijn cultuur, monumenten, horeca en winkels voor inwoners en bezoekers. Ondernemend Haarlem, uniek gelegen bij Amsterdam en Schiphol, tussen groene weiden, bos en duinen, waar mensen graag willen wonen, werken en recreëren.

Warm Haarlem, waar inwoners aandacht hebben voor elkaar op een schaal die kenmerkend is voor de menselijke maat in onze stad, de Haarlemse schaal.

Duurzaam Haarlem, waar groen en kwaliteit van de woon- en werkomgeving zorgen voor een stad waar het goed leven is.

Haarlem gaat mee met zijn tijd. Zo heeft Haarlem zijn positie in de Metropoolregio Amsterdam gevonden en lost het stadsbestuur steeds meer uitdagingen op samen met naburige steden en omliggende regiogemeenten. De stad behoudt met de komst van nieuwe inwoners, toeristen, expats en studenten zijn internationale karakter en bevestigt op die manier zijn eeuwenoude identiteit en diversiteit.

De crisis van de afgelopen jaren heeft Haarlem geraakt. De werkloosheid is toegenomen en betekent een grote zorg voor veel inwoners. De economie laat op dit moment een licht herstel zien. Kansen op een meer duurzame welvaart dienen zich aan. Toch kennen de komende jaren nog veel onzekerheden voor Haarlemmers en het stadsbestuur. De gevolgen van de economische crisis blijven nog lang zichtbaar en voelbaar. De gemeente Haarlem staat voor de opgave om de schuldenlast nu terug te brengen. En dat op een moment dat het Rijk veel taken aan de gemeenten overdraagt.

Wij willen samen met de inwoners van de stad deze en andere actuele vraagstukken aanpakken, bespreken en op een verantwoorde manier oplossen. Dat zijn we verplicht naar toekomstige generaties Haarlemmers. Wij willen de stad weer financieel gezond maken. Daarom vragen wij de komende vier jaar onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen om met elkaar duurzame oplossingen te vinden. Met vereende kracht gaan we onze stad in de komende jaren nog aantrekkelijker en leefbaarder maken!

¹ In het coalitieprogramma wordt het woord stad veelvuldig gebruikt. De stad omvat ook de groene zoom rond de stad en de dorpskern Spaarndam.

II Bestuursakkoord

Onderling afhankelijk

De toekomst van Haarlem zal in de komende jaren steeds meer bepaald worden door een goede samenwerking tussen inwoners en stadsbestuur. Beiden zijn dagelijks afhankelijk van elkaar: inwoners moeten kunnen rekenen op hun stadbestuur en het stadsbestuur moet kunnen rekenen op de inwoners. Het erkennen van die onderlinge afhankelijkheid staat centraal in het bestuursakkoord dat gesloten is tussen de fracties van D66, PvdA, GroenLinks en CDA.

De verantwoordelijkheden die de overheid legt bij onze gemeente, vragen om initiatieven van bestuur en burgers. Burgerinitiatieven komen van individuen en van groepen in buurten en wijken. Bestuurlijke initiatieven betreffen de stad en ook de regio. Vele innovatieve initiatieven zijn of worden steeds meer mogelijk dankzij technologische ontwikkelingen.

De mondiale en lokale economie blijft onzeker ook met het lichte herstel dat zich nu aandient. Het betekent dat de aandacht voor de financiële positie van de gemeente de hoogste prioriteit blijft houden. Het is duidelijk dat Haarlem hierbij niet alleen op zichzelf is aangewezen. Economie en ruimtelijke ontwikkelingen houden zich niet aan gemeentegrenzen. En hetzelfde zal gelden voor grote delen van het sociaal domein. Samenwerken met de regio's om ons heen is al gestart, maar zal de komende tijd een vlucht nemen. Deze samenwerking vormt meestal een voorwaarde voor het verwerven van subsidies van Provincie, Rijk en Europa. Deze bron van inkomsten zal hard nodig zijn voor het realiseren van onze ambities.

Wederzijds vertrouwen

Veel Haarlemmers hebben al veel goede initiatieven ondernomen. Kijk naar de originele, sociale en duurzame initiatieven in het Ramplaankwartier, de Kleverlaanzone, Parkwijk en de Leidsebuurt. Inwoners hebben op diverse terreinen eigen verantwoordelijkheden genomen. De stad kenmerkt zich als een ondernemende, energieke en veerkrachtige samenleving. Het stadbestuur staat erg positief tegenover deze ontwikkelingen

en steunt actief door daar waar dit gewenst is, bevoegdheden aan deze initiatieven toe te kennen. Het gaat dan om leefbaarheid in de wijken en het omzien naar familie, burens en vrienden wanneer er zorg nodig is. Dit beleidsakkoord wil bewoners verbinden en zo initiatieven mogelijk maken om gericht samen te werken.

Door te luisteren naar wat er in de buurten leeft, kunnen we onze dienstverlening inzetten waar dit wordt gevraagd. Dat doen we samen met onze maatschappelijke partners. Neem de buurtvaders, de scholen en de Participatieraad bijvoorbeeld. Maar ook het bedrijfsleven, verenigd in de Industrie Kring Haarlem en de Centrum Management Groep; onze grote en kleine culturele instellingen, die steeds meer samenwerken; onze sportverenigingen, waar duizenden vrijwilligers vele maatschappelijk initiatieven ontplooiën; en de zorg- en welzijnsinstellingen die zich ontfermen over hen die zorg nodig hebben. Zij samen zijn ogen en oren maar ook handen in het leveren van een bijdrage aan dit bestuursakkoord.

“Veel Haarlemmers hebben al veel goede initiatieven ondernomen.”

In veel gevallen kunnen onze inwoners zaken beter zelf regelen en handhaven. Gedeelde verantwoordelijkheid maakt dat er minder regels nodig zijn, maar vraagt eveneens een permanente dialoog met inwoners en ondernemers om te bespreken wie wat doet en hoe daarop kan worden toegezien.

Alle inwoners mogen daarnaast altijd op hun stadbestuur blijven vertrouwen. Met name die Haarlemmers die door omstandigheden geen of slechts beperkt verantwoordelijkheden kunnen dragen. Voor hen biedt het bestuur bescherming en veiligheid, al dan niet samen met andere Haarlemmers en Haarlemse bedrijven en instellingen.

Besturen en meesturen

Het combineren van algemeen belang en deelbelangen vraagt een stadbestuur dat zich meedenkend en meewerkend opstelt. Samen met initiatiefnemers maken we graag afspraken over gemeenschappelijke doelen, uitvoering, regels en handhaving. Dat doen we op het gebied van zorg voor elkaar, groen in de wijk, energievraagstukken of toezicht.

Het betekent dat meerdere visies naast elkaar kunnen bestaan en wijken en buurten kunnen verschillen, afhankelijk van de behoefte die er bestaat. Het vraagt politiek gezien wisselende coalities om initiatieven van de grond te krijgen. De bestuurders moeten het voorbeeld geven in het overstijgen van individuele deelbe-

langen, het doorbreken van rigide structuren en zich richten op het belang voor de gemeenschap. Op die manier kan een stadsbestuur het vertrouwen van haar inwoners verdienen.

Vele Haarlemmers laten deze stijl van meesturen zien in hun betrokkenheid bij de stad en in de manier waarin zij voor elkaar opkomen. Het bestuur waardeert die altijd aanwezige en vaak onzichtbare krachten in de Haarlemse samenleving enorm en maakt deze vorm van persoonlijk leiderschap graag meer zichtbaar.

Bestuurlijke verantwoordelijkheid ligt vooral in de aandacht voor de Haarlemse samenleving als sociale gemeenschap. Bijvoorbeeld Jeugdzorg vraagt daarin professioneel en adequaat handelen van de hele keten inclusief de gemeentelijke organisatie.

Wij beoordelen het stadsbestuur op inzet en uitvoering van deze manier van besturen en niet op voorkomende incidenten.

Samen doen!

Deze coalitie bouwt grotendeels verder aan het vastgestelde beleid van de afgelopen jaren. Er is wel een groot verschil; dit beleidsakkoord gaat uit van een nieuw evenwicht tussen stad en bestuur.

Wij kijken naar Haarlem vanuit vier dimensies. Die zijn leidend in ons handelen, etaleren keuzes, onderstrepen belangen en introduceren een andere stijl van besturen en werken.

1. **Een eigentijdse democratische stad.** Hierin stelt het stadsbestuur zich open en meedenkend en meewerkend op en wordt de invloed van Haarlemmers op hun buurt en in hun stad vergroot.
2. **Een verantwoordelijke en ondernemende stad.** Haarlem kent daarom een duurzaam, ruimtelijk en economisch beleid gericht op werkgelegenheid en versterking van haar leefbare, monumentale en groene karakter.
3. **Een sociale en warme stad.** De stad als gemeenschap waar eigen kracht en ondersteuning voor hen die dat nodig hebben, hand in hand gaan en waar de overheid toeziet op veiligheid.
4. **Een financieel gezonde stad.** Rentmeesterschap voor toekomstige generaties betekent een sluitende begroting en een fundamentele meerjarige aanpak van de huidige schuldenlast.

III Beleidsakkoord

▪ Economie en arbeidsmarkt, Haarlem ondernemende stad

In economisch opzicht zijn Haarlem, centraal gelegen in de regio IJmond - Zuid-Kennemerland - Haarlemmermeer, en de Metropoolregio Amsterdam onlosmakelijk met elkaar verbonden. De Haarlemse economie vindt een stevig fundament in haar unieke monumentale en culturele erfgoed en haar veelzijdige horeca- en winkelaanbod. Dat maakt Haarlem tot een aantrekkelijke woon- en werkstad in een groene omgeving. De Haarlemse economische agenda en de arbeidsmarktagenda vormen het uitgangspunt voor het economische beleid. Dit betekent onder meer voor de komende bestuursperiode: ruimte voor ondernemen, een goed vestigingsklimaat, minder regeldruk, een sleutelrol voor het onderwijs én extra aandacht voor de terugkeer van werkzoekenden naar de arbeidsmarkt. Een goede aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt is een belangrijk wapen in de strijd tegen jeugdwerkloosheid. Het is vanzelfsprekend dat Haarlem hierin optrekt met Zuid-Kennemerland, IJmond, Haarlemmermeer en Amsterdam.

Wij willen dat de gemeente en haar partners een actieve rol nemen in het bevorderen van de aansluiting van scholen op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld door het stimuleren van stageplekken, het ondersteunen van werk-leertrajecten en het bijeenbrengen van met name MKB-ondernemingen en scholen. Op deze wijze wordt de werkgelegenheid bevorderd. In een lokaal sociaal akkoord zullen bedrijfsleven, (toekomstige) werknemers, gemeente en onderwijsinstellingen nog dit jaar afspraken maken over de onderkant van de arbeidsmarkt en de jeugdwerkloosheid. Dit kan ook leiden tot nieuwe bedrijvigheid. Wij signaleren in Haarlem en de Metropoolregio Amsterdam een dynamisch bedrijfsleven, ook wanneer het gaat om starters en zzp-ers. Wij willen dat de gemeente deze initiatieven blijft ondersteunen in haar verbindende en faciliterende rol en in samenhang met de regionale ontwikkelingen.

▪ Duurzaamheid, Haarlem duurzame stad

De kadernota Haarlem Duurzaam met het programma Haarlem Klimaat Neutraal 2030 en de samenwerking in Spaarne Energie vormen het uitgangspunt voor het Haarlemse beleid met betrekking tot energie, grondstoffen, klimaat, water en luchtkwaliteit. De eerder voorgenomen doelstellingen kunnen met gezamenlijke inspanning van inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners nog altijd worden gehaald. Hierbij blijft de gemeente haar stimulerende rol vervullen. Dit betekent dat niet wordt bezuinigd op het programma Haarlem Klimaat Neutraal.

Net als economie gaat duurzaamheid hand in hand met vrijwel alle beleidsdomeinen. De circulaire economie (ofwel kringloop economie of “cradle to cradle”) zien wij als verdienmodel en als stimulans voor groene werkgelegenheid. De vraagstukken rondom duurzaamheid vragen om integrale oplossingen van stad en bestuur, vaak ook in regionaal verband zoals de Metropoolregio Amsterdam. De gemeente Haarlem heeft op het gebied van duurzaamheid een voorbeeldfunctie, wanneer het gaat om haar eigen organisatie, gebouwen, duurzaam afvalbeheer, uitvoering van het ecologisch beleidsplan en de openbare ruimte. Het doel is immers dat de eigen organisatie klimaatneutraal wordt. Maar ook deze rol kan zij alleen vervullen in samenwerking met burgers, bedrijven en instellingen. De gebiedsgerichte werkwijze van de gemeente is voor de leefbaarheid van onze groene wijken en buurten cruciaal.

Daarnaast wil de gemeente het initiatief tot een centraal expertise-centrum ondersteunen in haar verbindende en faciliterende rol. We bezuinigen niet op natuur- en milieueducatie.

Onze ondersteuning geldt uiteraard ook voor de vele buurtinitiatieven die de inwoners van onze energieke samenleving momenteel ontplooiën. Denk hierbij bijvoorbeeld aan zonnepanelen, groene daken, energiebesparing, elektrisch vervoer en het verduurzamen van woningen (zoals het project Blok voor Blok). Bij het verlichten van regeldruk, ruimtelijke planprocessen en afspraken met woningbouwcorporaties speelt de gemeente een actieve rol.

▪ **Ruimtelijke ontwikkeling, Haarlem aantrekkelijke stad**

Haarlem is een van de meest aantrekkelijke steden van Nederland. Haarlem koestert de unieke kwaliteit van de nabije dorpskern Spaarndam, die deels binnen de gemeentegrenzen ligt. In een groene omgeving en met de nabijheid van het strand en de hoofdstad beschikt Haarlem over een uniek, hoogwaardig woonmilieu. Wij willen deze kwaliteiten de komende vier jaar versterken door in te zetten op het omringende, groene landschap (Binnenduinrand en Bufferzone) en de kwaliteit van de openbare ruimte. Er worden geen woningen toegevoegd buiten het stedelijk gebied in de groene zoom. Verdichting binnen de stadsgrenzen is mogelijk, maar alleen als het de ruimtelijke kwaliteit versterkt. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar behoud en verbetering van de groene leefomgeving, de Haarlemse monumenten en cultuurhistorie. De Intergemeentelijke Structuurscan, de nota's Ruimtelijke Kwaliteit, de Structuurvisie Openbare Ruimte en de Haarlemse Woonvisie vormen de basis. Met Zuid-Kennemerland, Haarlemmermeer en IJmond zal Haarlem de strategische agenda van de Visie MRA-West uitvoeren.

Wij zetten bij woningbouwprojecten in op twee zaken om de doorstroming in Haarlem te bevorderen. Ten eerste op middeldure huur (€ 600 - € 1000 per maand) en koop over de gehele woningvoorraad; ten tweede blijft van het totaal aantal huurwoningen in Haarlem 30% sociale huurwoningen gegarandeerd. Wij streven ernaar dat alle inwoners van Haarlem op een redelijke termijn een betaalbare woning kunnen vinden. Het Haarlemse woningbouwprogramma 2014-2020 zal conform de Haarlemse Woonvisie worden voortgezet. Vraaggericht en organisch bouwen is het devies voor de komende jaren. De woningbouw moet passen bij de kwaliteit van de omgeving, de marktvrage. Het zal vaak gaan om kleinschaliger projecten met aandacht voor het leefmilieu. Hierbij zijn de financiële risico's voor de gemeente kleiner. Wij blijven inzetten op meer zelfbouw en kluswoningen, waarbij de gemeente faciliteert. De effectieve participatie zoals bij het Kleverpark en de Remise zijn voorbeelden van de Haarlemse werkwijze in het ruimtelijk domein.

“De verantwoordelijkheden die de overheid legt bij onze gemeente, vragen om initiatieven van bestuur en burgers.”

Haarlem Oost heeft een achterstand op de rest van de stad op de thema's duurzaam woonklimaat, economische dynamiek, recreatief landschap, mobiliteit en imago. Er zijn veel ontwikkelingen gaande in Haarlem Oost, maar een groot aantal stagneert. Uit de Ontwikkelstrategie Haarlem Oost blijkt dat, om deze ontwikkelingen weer op gang te helpen, het nodig is de komende jaren de inspanningen voor gebiedsontwikkeling vooral in te zetten op twee zones in Haarlem Oost: de Oostradiaal met het Beatrixplein en de zone Schalkwijk Midden, Schalkstad en Slachthuisterrein. Het doel is om een vliegwieleffect te creëren voor Haarlem Oost en de hele stad. Dit betekent dat wij de komende jaren projecten in deze twee zones actief aanpakken met de betrokken stakeholders door gezamenlijk te ontwikkelen en te verleiden. De Ontwikkelstrategie Haarlem Oost toont aan dat woningbouw in de Waarderpolder geen haalbare optie is.

▪ **Bereikbaarheid, Haarlem bereikbare stad**

De Bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland inclusief het Bereikbaarheidsfonds vormt samen met de Parkeervisie het uitgangspunt voor de Haarlemse mobiliteitsaanpak. In de visie wordt nadrukkelijk onderscheid gemaakt tussen de korte en de langere termijn. De Maria- en de Bernhardtunnel zijn voorbeelden van lange-termijn-oplossingen en worden conform de regionale afspraken slechts verkend als opties voor de toekomst.

Wij blijven met onze regionale partners inzetten op frequente intercityverbindingen van en naar de Randstad, ook 's nachts. Hoogwaardig openbaar vervoer naar de Amsterdamse Zuidas en de IJmond wordt in deze

bestuursperiode voorbereid of gaat zelfs deels al in uitvoering. Wij maken met de provincie Noord-Holland en de andere partners in de Metropoolregio Amsterdam goede afspraken over busbanen en halteplaatsen.

Het autoverkeer willen wij beter laten doorstromen in stad en regio door in te zetten op dynamisch verkeersmanagement, maar ook door binnen de stad de verkeersregelininstallaties beter af te stellen. In het belang van de werkgelegenheid werken wij verder aan een betere bereikbaarheid van de Waarderpolder. De Vondelweg wordt daarbij niet verdubbeld. Voor het strandverkeer kiezen we voor ketenoplossingen, waarbij het NS-station Spaarnwoude een grote rol speelt. De gemeente stimuleert elektrisch rijden via extra laadpalen en schone oplossingen voor stadsdistributie, zodat de kwetsbare monumentale binnenstad minder belast wordt.

Het aantal parkeerplaatsen in Haarlem kan hetzelfde blijven. De voorkeur gaat uit naar bebouwde oplossingen en een parkeertarief dat op straat hoger is dan in de parkeergarages. Met het digitaliseren en fiscaliseren (zodat de opbrengsten naar de gemeente gaan) van parkeren realiseren wij een grote besparing. De overgang moet zorgvuldig worden voorbereid en gepland en de gemeente zal hierover transparant communiceren met alle betrokkenen, waarbij ook oog is voor het bezoekersparkeren.

Wij kiezen nadrukkelijk voor het stimuleren van het gebruik van de (elektrische) fiets. Net als lopen is fietsen gezond, goedkoop en schoon. Wij zetten in op meer ruimte voor ordelijk fietsparkeren en op een veilige en verbeterde infrastructuur voor fietsers en voetgangers in de wijken, maar ook in de regio (bijvoorbeeld de fietssnelweg naar Amsterdam).

In de Visie MRA-West is al vastgesteld dat Haarlem met Zuid-Kennemerland samen met de Provincie Noord-Holland graag toetreedt tot de Vervoerregio Amsterdam, waarover op korte termijn het rijk een besluit zal nemen.

- **Sociaal Domein, Haarlem sociale en warme stad**

De beleidsnota “Samen voor elkaar” vormt het uitgangspunt voor dit akkoord. Voor ons staat het individu centraal in al zijn verscheidenheid en met zijn eigen kracht. Haarlemmers zien naar elkaar om en ondersteunen elkaar, ook in collectief verband. Ons gezamenlijk doel is dat zo veel mogelijk Haarlemmers - individueel en samen - sociaal, educatief en economisch zelfredzaam worden en daarmee de regie kunnen nemen over hun eigen leven. Voor de samenleving geldt, dat wie struikelt, op de been wordt geholpen en gestimuleerd wordt om verder te gaan. Een preventieve aanpak heeft de voorkeur, zonder door te schieten in be-

moeizucht. Wij stimuleren de eigen kracht van mensen, maar wie zorg nodig heeft, zal ondersteund worden. En in dat opzicht heeft de gemeente de komende jaren een grotere rol dan voorheen.

“Het combineren van algemeen belang en deelbelangen vraagt een stadsbestuur dat zich meedenkend en meewerkend opstelt.”

Wij willen dat de zorg (AWBZ en jeugdzorg) nabij en toegankelijk is, vraaggericht en op maat, zowel de basiszorg als de specialistische zorg. Wij organiseren de zorg zoveel mogelijk dichtbij mensen, in de eigen buurt en stellen het vele werk van mantelzorgers en andere vrijwilligers op prijs. De gemeente spreekt maatschappelijke organisaties aan op hun expertise en heeft extra aandacht voor kleinschalige, lokale en nieuwe aanbieders, die vaak beter bij de schaal van de Haarlemse wijken passen. Hierbij hanteert de gemeente de afgesproken subsidie-systeem, scherp op de uitgaven, maar met ruimte voor een effectieve ondersteuning. De sociale basisinfrastructuur moet op orde zijn en moet vooral een belangrijke functie in wijken en buurten hebben. De wet biedt gemeenten de mogelijkheid om de systematiek van het persoonsgebonden budget (de PGB) te hanteren. Wij vinden dat toepassing van het PGB goed aansluit bij de zelfredzaamheid van onze inwoners, maar willen de uitgaven beheersen met een scherpe controle. Het is belangrijk om er zeker van te zijn dat de schaarse middelen daar terecht komen, waar ze echt nodig zijn. Om de decentralisaties goed te laten verlopen en de financiële risico's te beperken komt er een reserve sociaal domein. Deze wordt gevuld met een extra € 5 miljoen.

Het sociaal domein omvat meer dan de drie decentralisaties van het Rijk. Zorg en welzijn zijn sterk verbonden met arbeid, gezondheid, sport en cultuur. Door een integrale aanpak voeren wij in het sociale domein een innovatief beleid.

Wij zijn ons ervan bewust dat de nieuwe aanpak veel vergt van de samenleving, maar ook van de gemeentelijke organisatie en onze maatschappelijke partners. Iedereen zal zich moeten aanpassen. Een open en flexibele opstelling is noodzakelijk voor de integrale aanpak.

Wij willen de meest kwetsbare mensen ontzien. Er wordt om deze reden niet bezuinigd op het minimaalbeleid. Het extra geld voor armoedebeleid van het Rijk uit de Decemercirculaire (€ 743.000 oplopend naar € 839.000) wordt gebruikt voor armoedebeleid, met name gericht op kinderen en chronisch zieken. Ons bestuur gaat actief aan de slag met het terugdringen van eenzaamheid en discriminatie. We blijven ons samen met maatschappelijke organisaties inzetten voor homo-emancipatie (lhbt) en diversiteit.

Bij de schuldhulpverlening mogen de wachtlijsten niet terugkeren. Wij onderzoeken of op onderdelen, zoals bij de bewindvoering, op kosten kan worden bespaard, zonder dat dit ten koste gaat van de dienstverlening. Wij vragen geen gedwongen tegenprestatie van mensen met een uitkering, maar verwachten en stimuleren wel dat zij via (vrijwilligers)werk participeren in de samenleving. Tot slot willen wij nog het komende jaar een oplossing voor de opvang van verslaafden en dak- en thuislozen.

▪ **Onderwijs, Haarlem slimme stad**

Educatie biedt de Haarlemmer keuzemogelijkheden voor zelfontplooiing en op de arbeidsmarkt. Wij willen onze inwoners toegankelijk onderwijs garanderen, van voor- en vroegschoolse educatie tot excellent hoger beroepsonderwijs. Goed onderwijs is essentieel voor iedereen. Wij ver-

trouwen op de kwaliteit van onze docenten en onze scholen. Wij spreken schoolbesturen erop aan, wanneer de kwaliteit van onderwijs onder de maat dreigt te raken. De gemeente faciliteert de kwaliteit verder door goede schoolgebouwen.

Wij willen het aanbod van opleidingen versterken en verbreden en met werkgevers meer stageplekken en werkleertrajecten afspreken. Sommige onderwijsinstellingen zijn erg groot geworden en log (veel schoolbesturen zijn te bureaucratisch geworden). Wij willen meer evenwicht brengen in het onderwijs en de zeggenschap van leerlingen, ouders, leerkrachten en schooldirecteuren vergroten. Hiertoe zal de betrokken portefeuillehouder het gesprek aangaan met schoolbesturen en voor de zomer van 2015 een gezamenlijke aanpak presenteren.

Wij beseffen dat voor de plaatsing van leerlingen op de middelbare scholen een sturingsinstrument noodzakelijk is om de uitgaven voor de onderwijshuisvesting te kunnen beheersen. Wij willen naar een nieuw lotingssysteem en kijken naar het Amsterdamse voorbeeld (meer keuzemogelijkheden, korter proces). Dit zal meer recht doen aan de wensen van de Haarlemse scholieren. Bijkomend voordeel is dat scholieren en ouders in dit model meer oog krijgen voor andere mogelijkheden. Schoolbesturen zijn wel primair verantwoordelijk voor dit proces.

Op een aantal basisscholen worden kinderen al voor hun geboorte ingeschreven, wat de schoolkeuze voor andere gezinnen beperkt. Wij willen deze gezinnen gelijke kansen bieden en de huidige keuzebeperking tegengaan. Daarom maken wij met de schoolbesturen voor het schooljaar 2015 – 2016 de afspraak, dat ouders vanaf dat moment jaarlijks op een vastgestelde datum de kinderen die in dat kalenderjaar drie jaar oud worden, kunnen inschrijven op de school van hun keuze. Verder blijven onderwijshuisvesting, multifunctioneel gebruik van schoolgebouwen, verkeersveiligheid rond scholen en de bestrijding van voortijdig schoolverlaten ook de komende periode speerpunten.

▪ **Cultuur, Haarlem cultuurstad**

Wij koesteren ons cultureel erfgoed en onze iconen van hedendaagse cultuur. Wij realiseren ons het belang ervan voor de identiteit van onze stad, maar ook voor de toeristische aantrekkingskracht en de economische benutting. De Cultuurnota en de Cultuurmonitor vormen het uitgangspunt voor het cultuurbeleid met aandacht voor cultuureducatie, toegankelijkheid en publieksbereik.

De Haarlemse cultuur is breed en veelzijdig en het is een belangrijk onderdeel van het sociale leven van de Haarlemmers. Daarom beperken wij de bezuinigingen op cultuur tot het verkopen van de Egelantier, waarbij we de gebruikers een alternatief bieden. De cultuursector komt in samenwerking met het college met maatregelen om de beperkte bezuiniging op de begroting van de culturele instellingen en evenementen in te vullen. We realiseren ons de impact op de betreffende organisaties.

Koren, fanfares en kleine theatergezelschappen spelen een belangrijke rol in het weefsel van de stad. Daarom houden wij het Cultuurstimuleringsfonds in stand. Wij raden risicovolle kunstaankopen af, maar willen creatieve initiatiefnemers blijven stimuleren. Wij blijven de grote culturele instellingen uitdagen tot samenwerking met bedrijven en andere instellingen. Ook zullen wij de Jeugdcultuurpas, de initiatieven voor een popschool en oefen- en studioruimtes voor muzikaal talent ruimte bieden.

▪ **Sport, Haarlem gezonde stad**

De Agenda voor de Sport vormt het uitgangspunt voor het sportbeleid. Ook de wereld van de sport ontkomt niet aan bezuinigingen. Desondanks willen wij middelen vrijmaken om de ontwikkeling van topsport, breedtesport, talentontwikkeling en sportevenementen (Sportstimuleringsfonds) de komende bestuursperiode mogelijk te maken. Wij zien goede koppelingen tussen sport en de oplossing voor maatschappelijke vraagstukken. Wij ontwerpen hiervoor een meer gedifferentieerde subsidiestructuur, waarbij ook een bijdrage aan verenigingen mogelijk is, als zij bijdragen aan deze oplossingen.

▪ **Veiligheid en handhaving, Haarlem veilige stad**

Wij vinden gerechtigheid, veiligheid, toezicht en handhaving belangrijke, publieke taken van de overheid om onze inwoners zo goed mogelijk te kunnen beschermen. Maar ondanks de grote rol van de gemeente en andere overheden onderkennen wij ook een gespreide verantwoordelijkheid van burgers, bedrijfsleven en instellingen. Wij beperken de bezuinigingen op veiligheid vooral tot vergunningverlening en regelgeving. Daarnaast maken wij extra geld vrij om bepaalde zaken mogelijk te maken: het handhaven van de vrijwillige brandweerpost in Haarlem Oost en een pilot voor cameratoezicht op hotspots in overleg met de politie. Buurtvaders zijn een goed voorbeeld van hoe Haarlemmers zelf kunnen bijdragen aan een veiliger Haarlem. Waar mogelijk ondersteunen wij dergelijke initiatieven. Woningbouwcorporaties zijn een belangrijke partner bij het bestrijden van woninginbraken. De openingstijden voor de horeca worden in overleg met de betrokken partijen vrijer. Insteek is om te gaan werken met venstertijden. Na twee jaar evalueren wij het beleid met betrokken partners.

▪ **Beheer en onderhoud, Haarlem, schoon, heel en veilig**

De afgelopen jaren heeft Haarlem veel achterstanden op het gebied van beheer en onderhoud kunnen wegwerken. Toch ontkomt de gemeente nu niet langer aan bezuinigingen op het beheer. Gezamenlijk zullen we de wijken leefbaar moeten houden en op bedrijven doen we een beroep om bij te dragen aan de kwaliteit van de openbare ruimte in de Waarderpolder. Ondanks de bezuinigingen zorgen wij ervoor zo min mogelijk achterstanden op te lopen bij het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen en de openbare ruimte. De beleidsnota's hierover vormen nog steeds het uitgangspunt.

▪ **Participatie, Haarlem sprekende, verbindende stad**

Wij vertrouwen en bouwen op de inwoners van Haarlem en rekenen op hun maatschappelijke betrokkenheid. Daarom willen wij de invloed van de Haarlemmers vergroten met gebiedsgericht werken en ruimte voor buurtgerichte en creatieve initiatieven. De gemeentelijke organisatie zal met een flexibele en open opstelling hierop moeten inspelen. Dit betekent voor de gemeente soms ook dat zij in vertrouwen bepaalde zaken overlaat aan haar inwoners en zich beperkt tot een kleinere rol dan voorheen. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat budgetten worden overgeheveld bij geslaagde participatietrajecten. Wijkbewoners kunnen ook medezeggenschap krijgen over bepaalde voorzieningen en te verdelen budgetten binnen een wijk. Vanzelfsprekend benaderen politiek en inwoners elkaar respectvol.

Bijzondere aandacht wordt de komende tijd gegeven aan de inzet van sociale media, een interactieve website en digitale dienstverlening. Wijkraden vormen niet meer het enige overlegorgaan voor de gemeente. Mensen bundelen steeds meer hun krachten binnen projecten en initiatieven dan op wijkraadniveau.

“Inwoners moeten kunnen rekenen op hun stadsbestuur en het stadsbestuur moet kunnen rekenen op de inwoners.”

De gemeente wordt hierbij gevraagd om expertise en verbindingen met netwerken of initiatieven in andere wijken. Met gebiedsgerichte portefeuilles willen wij het college deze samenwerking ook bestuurlijk vorm laten geven. Wij vragen het college om eind 2014 een voorstel aan de raad te presenteren over de wijze waarop dit vorm krijgt, zowel bestuurlijk als in de ambtelijke organisatie.

▪ **Gemeentelijke organisatie**

Stad, stadsbestuur en gemeentelijke organisatie werken de komende periode meer samen dan ooit tevoren. Dit krijgt vorm in het gebiedsgericht werken en een open en flexibele aanpak. Een netwerksamenleving vraagt om zo'n houding. Luisteren, proactief handelen, een politieke antenne en transparant communiceren horen bij de gevraagde competenties. Dit vraagt om de nodige souplesse van de huidige organisatie, maar ook om nieuwe vaardigheden bij nieuwe aanwas, of het nu gaat om nieuwe medewerkers, trainees, stagiaires of mensen die een werkervaringsplaats invullen.

Door meer integraal te werken verdwijnen schotten tussen afdelingen in en tussen het fysieke en sociale domein. De bedrijfsvoering wordt verder op orde gebracht om Haarlem weer in een gezonde financiële positie te brengen. We gaan de dienstverlening verder digitaliseren. Dat vergroot het gemak voor Haarlemmers en bespaart veel geld. Waar persoonlijk contact belangrijk is, zoals bij sociale zaken, blijft dat uiteraard mogelijk. Informatieveiligheid krijgt de aandacht zoals in VNG verband is afgesproken.

Door de vermindering van taken wordt de gemeentelijke organisatie kleiner. Wij vragen het nieuwe college zich maximaal in te spannen om deze mensen goed te begeleiden naar een nieuwe werkplek.

Financieel kader

Sluitende begroting en bezuinigingen

Voor een sluitende begroting hebben wij een aantal bezuinigingen vastgesteld die bestaan uit maatregelen gericht op het reduceren van taken, en aanvullende bezuinigingen. De maatregelen uit de takeninventarisatie leveren een bezuiniging op van € 2,3 miljoen in 2015 oplopend tot € 6,4 miljoen vanaf 2018. De aanvullende maatregelen bedragen in 2015 nog € 7,4 miljoen en nemen af tot € 4,3 miljoen vanaf 2018.

Bezuinigingen 2015-2018

	2015	2016	2017	2018
Maatregelentakeninventarisatie	-2,3	-4,9	-6,1	-6,4
Aanvullende bezuinigingen	-7,4	-6,6	-6,1	-4,3
Totaal	-9,7	-11,5	-12,2	-10,7

Op basis van de takeninventarisatie worden de volgende maatregelen genomen (*tussen haakjes de uiteindelijke bezuiniging in 2018*):

- Digitaliseren van de dienstverlening en communicatie naar burgers en bedrijven, waarbij de gemeente telefonisch bereikbaar blijft en de front office van de afdeling SZW wordt ontzien (€ 1 miljoen).
- Versoberen van de ondersteuning aan het bestuur (€ 0,1 miljoen).
- De stedenband met Mutare wordt gedurende het project Global Quest tot en met 2017 voortgezet (€ 0,1 miljoen). Vanaf 2018 stopt de gemeentelijke ondersteuning.
- Minder regelgeving en bijbehorende handhaving, te concretiseren in een voorstel van het college (€ 0,8 miljoen).
- Verlagen van het ambitieniveau van de Haarlemse crisisorganisatie (€ 50.000).
- Minder sportvoorzieningen en- subsidies, te concretiseren in een voorstel van het college (€ 0,3 miljoen)
- Afstoten van cultureel centrum de Egelantier (€ 0,3 miljoen).
- Minder cultuur stimulerende maatregelen, waaronder minder evenementen, versoberen citymarketing en minder subsidies voor musea (*totaal € 0,5 miljoen*). Wat betreft de musea wordt de cultuursector gevraagd om een voorstel te doen aan het college (€ 0,3 miljoen).
- Meer opbrengsten en kostenreductie voor parkeren (€ 1,5 miljoen).

- Dereguleren en optimaliseren van de organisatie van het ruimtelijk domein, waarbij het budget van de Stadbouwmeester voor de helft moet worden gefinancierd uit regionale middelen (€ 0,3 miljoen).
- Lager kwaliteitsniveau van het onderhoud openbare ruimte (€ 1 miljoen).
- Geen nieuw beleid voor bereikbaarheid en mobiliteit en beperken van beleidsontwikkeling tot het wettelijk niveau (€ 0,4 miljoen).

Bovenstaande maatregelen hebben financiële gevolgen voor de overhead (een structureel voordeel dat oploopt tot € 1,5 miljoen vanaf 2018). Daarnaast brengt de reductie van het aantal formaties kosten met zich mee in verband met gedwongen herplaatsing of vertrek (€ 6,5 miljoen incidenteel, verspreid over drie jaar). Het nieuwe college vragen we zich maximaal in te spannen om de deze mensen goed te begeleiden naar een nieuwe werkplek. Naast bovenstaande maatregelen is het nodig een aantal aanvullende maatregelen te nemen, waaronder:

- Het in twee fases verhogen van parkeertarieven (€ 0,15 miljoen in 2015 en € 0,3 miljoen vanaf 2016 op basis van een voorstel van het college).
- Verhogen van het tarief precariobelasting op ondergrondse leidingen met 2% boven inflatie.
- Inzet van de middelen voor nieuw beleid in de bestaande begroting (€ 215.000 structureel).
- Invoer open source software (pm).
- Besparing op grote contracten (€ 1 miljoen in 2016 en € 1,5 miljoen vanaf 2017).
- Verkoop vastgoed (€ 0,5 miljoen structureel, in aanvulling op eerdere afspraken).

Bovenstaande en een aantal incidentele maatregelen worden opgenomen in de Kadernota 2014.

Woonlasten

We kiezen er voor om de gemeentelijke belastingen behoudens inflatie ongemoeid te laten, met uitzondering van de precariotarieven op ondergrondse leidingen.

De afgelopen periode zijn de woonlasten in Haarlem opgetrokken tot boven het gemiddelde van de 100.000+ gemeenten. Wij willen dat Haarlem relatief gezien niet verder stijgt. Daarom zal de OZB voor woningen de komende jaren niet meer stijgen dan met het inflatiepercentage. Voor de riool- en afvalstoffenheffing hante- ren we het uitgangspunt dat deze 100% kostendekkend moeten blijven.

Scherp aan de wind vraagt om sterke sturing

De financiële verwachtingen voor de komende periode zijn ongunstig. Bovendien komen door de drie decen- tralisaties in het sociaal domein omvangrijke taken en middelen naar de gemeente. Het is nog onduidelijk of de middelen voldoende zullen zijn om de taken goed uit te voeren. Een deel van deze taken heeft bovendien een zogeheten open-einde-karakter. Dit betekent dat aanspraken op een voorziening door de gemeente moeten worden nagekomen, ongeacht of er (nog) geld voor beschikbaar is.

Voor ons akkoord hebben we gebruik gemaakt van een aantal scenario's. We hebben gekozen voor de scenario's waarbij pro-actieve sturing essentieel is. Dat betekent dat we de komende jaren scherp aan de wind zullen varen. Meer dan voorheen gaan het bestuur en ambtelijke organisatie strak sturen op resultaten en financiën. Onder strakke, pro-actieve sturing verstaan wij het sturen op het realiseren van maatschappelij- ke effecten, doelen en resultaten die zijn vastgelegd in dit coalitieprogramma, in de kadernota, programma- begroting en beleidsnota's.

Wij willen zo vroeg mogelijk weten welke ontwikkelingen er op ons afkomen en wat de financiële gevolgen daarvan zijn. Dit kunnen ontwikkelingen zijn waar we zelf invloed op hebben, maar ook ontwikkelingen waar we geen invloed op hebben. Met name de laatste categorie vereist dat goed wordt gekeken naar wat er bui- ten de stad gebeurt: in de regio, bij de provincie, bij het Rijk en in Europa. Ontwikkelingen waar we verplicht iets mee moeten doen, worden zodanig opgepakt dat het zo min mogelijk geld kost. Ontwikkelingen waar we zelf iets mee kunnen doen, worden zeer kritisch bekeken: is het echt nodig en kunnen we het betalen. Verder zullen we in alle gevallen zoeken naar manieren om met zo min mogelijk eigen geld aangevuld met bijdragen van derden een zo groot mogelijk effect kunnen bereiken.

Wij zijn ervan overtuigd dat we de financiële tegenwind waar we de komende jaren mee te maken kunnen krijgen, het hoofd kunnen bieden door als bestuur samen met de ambtelijke organisatie strak en vooraf te sturen.

Integrale afweging door de raad

Strakke sturing betekent dat hogere rijksbijdragen eerder integraal gewogen worden door de raad. Over- schrijdingen vangen we in principe op binnen hetzelfde programma/beleidsveld. De uitwerking vindt plaats in de gemeentelijke Financiële verordening.

Afwijkingen van begrote baten en begrote lasten leggen we tijdig in de bestuursrapportages aan de raad voor. Budgetdiscipline is en blijft daarbij cruciaal.

Sociaal domein

Voor het sociaal domein is ons uitgangspunt dat rijksbudget = werkbudget. Dit betekent dat mee- en te- genvallers binnen het sociaal domein blijven. Om de decentralisaties in het sociaal domein goed te laten verlopen en de financiële risico's te beperken komt er een reserve sociaal domein, gekoppeld aan het so- ciaal deelfonds. Deze wordt in ieder geval gevuld met ruim € 6 miljoen uit gemeentelijke middelen. Voor de afweging van risicoprofielen in het sociaal domein en overige domeinen is de vorming van de reserve sociaal domein de eerste twee jaren preferent. Dit betekent dat voor het voeden van de reserve in ieder geval in aanmerking komen een voordelig rekeningsaldo 2013 van € 1 miljoen en binnen de begroting een reserve- ring van € 2,5 miljoen in 2015 en een reservering van € 0,5 miljoen in 2016. Verder zullen we de middelen uit de reserve Wmo (ultimo 2014) hierin opnemen en de niet- gebruikte middelen voor het onderwijsachterstandenbeleid in 2014.

Structurele aanpak schuldenlast en investeringen

Vanaf 2016 reserveren wij jaarlijks € 2,5 miljoen binnen de begroting voor het terugbrengen van de Haarlem- se schuldenlast. Bij het beoordelen van nieuwe investeringsvoorstellen letten we alleen op de hoogte van het investeringsplafond (dat wordt gehandhaafd op € 52 miljoen) en zijn de gevolgen voor de schuldpositie rand- voorwaardelijk. Wij stellen een 'kasstroomplafond' in voor investeringen van € 26,5 miljoen. Doordat dit pla- fond lager ligt dan de jaarlijkse afschrijvingskosten van € 29 miljoen, wordt de schuldenlast extra aangepakt.

Onderhoud onderwijshuisvesting

Met ingang van 1 januari 2015 wijzigt de Wet financiering onderhoud onderwijshuisvesting. Het college zal overleggen met de schoolbesturen over de gevolgen van deze wet voor de financiële afspraken uit Veror- dening materiële en financiële gelijkstelling onderwijs uit 2008. We gaan uit van een middenscenario waarin de kosten voor functionele aanpassingen vanaf 2016 gelijkelijk worden verdeeld tussen de gemeente en de scholen.

Financiële meevallers?

Indien de komende jaren sprake is van een voordelig rekeningsaldo, dan gelden de volgende afspraken. Een positief rekeningsaldo voegen we geheel toe aan de Algemene Reserve, totdat de ratio weerstandsver- mogen weer op het niveau 'ruim voldoende' staat.

Op het moment dat de omvang van de Algemene Reserve zodanig is dat de ratio weerstandsvermogen op het niveau 'ruim voldoende' staat, geldt dat:

- de helft aan de Algemene Reserve wordt toegevoegd, met als doel de schuldenlast terug te dringen.
- de andere helft wordt ingezet voor het incidenteel verlagen van de bezuinigingsopgave.

Nieuw beleid

In de begroting is ruimte gemaakt voor veiligheid, duurzaamheid en groen, sport en fietsbeleid (€ 1 miljoen vanaf 2015). Vanaf 2016 is jaarlijks ook € 1 miljoen beschikbaar voor het handhaven van activiteiten op het gebied van stedelijke vernieuwing en het versterken van de kwaliteit van de openbare ruimte (compensatie ISV).

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud aan kapitaalgoederen kan ook worden opgevat als een schuld, die niet verder mag oplopen. De reserve onderhoud blijft in stand, waaraan de komende jaren middelen worden toegevoegd overeenkomstig de besluitvorming door de raad.

Vastgoed

Met het oog op een gezonde financiële positie van de gemeente geven we uitvoering aan het verkopen van niet-strategisch vastgoed met een passende timing, rekening houdend met de marktomstandigheden.

- Daarbij wordt rekening gehouden met de langere termijn. Niet-strategisch vastgoed kan namelijk voor toekomstige generaties belangrijk kapitaal zijn (tafelzilver).
- Bij verkoop wordt het meest profijtelijke verkoopkanaal gekozen, waarbij ook makelaars worden ingeschakeld.
- Wij vinden het belangrijk dat voorzieningen op niveau blijven, in de wijken en dichtbij de mensen. Het vastgoed dat in het bezit van de gemeente is maakt deel uit van dat voorzieningenniveau.
- We gaan de wens van de raad, om voor maatschappelijk vastgoed een maatschappelijk aanvaardbare en op uniforme wijze vastgestelde prijs vast te stellen, uitvoeren. Daarbij hanteren wij het staand beleid voor compensatie van gesubsidieerde instellingen.

De verkoop van gemeentelijk vastgoed dient de komende jaren € 0,5 miljoen per jaar extra bij te dragen aan de begroting.

Risicomanagement

Het risicobewustzijn van de gemeente Haarlem moet worden vergroot, evenals het actief volgen van risico's

en het bewustzijn in de organisatie van juridische risico's. Ook de informatievoorziening aan de raad over risico's moet worden verbeterd. De gemeenteraad stelt in 2014 een nota Risicomanagement vast, waarin de kaders worden vastgelegd, rekening houdend met de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie.

Externe financiering

Haarlem houdt een open blik naar buiten en zoekt, actiever dan in het verleden, aansluiting bij bovenlokale initiatieven. Ook daar waar het de mogelijkheden betreft om gebruik te maken van externe financiering (Europa, provincie, regionaal). Het verhogen van de inkomsten met middelen van externe financiering maakt het mogelijk om onze beleidsdoelstellingen efficiënter te organiseren.

Slotbepaling

- Geldende visie- en beleidsnota's blijven onverminderd van kracht voor zover ze niet in tegenspraak zijn met dit coalitieakkoord, totdat de raad anders beslist.
- Bij de Kadernota 2016 vindt een herijking plaats van het financiële kader, waarbij de economische ontwikkeling in relatie tot de bezuinigingsopgave, ontwikkeling Sociaal Domein en de reductie van de schuldenlasten aan de orde komen. Indien noodzakelijk worden in lijn met het vastgestelde financiële kader aanvullende maatregelen genomen.
- Indien er gedurende een begrotingsjaar sprake is van financiële tegenvallers die leiden tot budgetoverschrijdingen en/of tekorten, dienen deze in hetzelfde begrotingsjaar gedekt te worden uit additionele (incidentele) bezuinigingen (zonder dat dit ten koste gaat van de gemaakte afspraken over schuldreductie, reserve sociaal domein en middelen voor nieuw beleid of leidt tot verhoging van de OZB).

IV Samenstelling college en portefeuillevdeling

Het college zal bestaan uit de burgemeester en vijf wethouders van D66, PvdA, GroenLinks en CDA.

Portefeuillevdeling:

D66: Ruimtelijke Ontwikkeling, Metropoolregio Amsterdam, Vastgoed, Monumenten, Planning&Control, Financiën, Bedrijfsvoering

D66: WMO en Welzijn, Volksgezondheid ², Cultuur, Dienstverlening, Burgerparticipatie, Dierenwelzijn

PvdA: Werk, Economische Zaken, Sociale Zaken (Participatiewet), Wonen, Coördinatie Sociaal Domein

GL: Beheer& Onderhoud, Duurzaamheid, Mobiliteit

CDA: Jeugd (incl Jeugdzorg), Onderwijs, Sport

² *inclusief meeuwenoverlast*

V Ondertekening

15 mei 2014,

▪ **Namens D66**

Martijn Brabander

Maaïke Pippel

▪ **Namens PvdA**

Jeroen Fritz

Joyce Langenacker

Ruud Antonisse

▪ **Namens GroenLinks**

Cora-Yfke Sikkema

Anita de Jong

▪ **Namens CDA**

Merijn Snoek

Gideon van Driel

Nanne Wams

